

Kontrolní závěr z kontrolní akce

20/20

Peněžní prostředky operačního programu *Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost* poskytované malým a středním podnikatelům na poradenství, marketing a vzdělávání a v souvislosti s nálezem Covid 19

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2020 pod číslem 20/20. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Pavel Hrnčíř.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda poskytování a užití peněžních prostředků určených malým a středním podnikatelům na poradenství, marketing, vzdělávání a na opatření v souvislosti s nálezem Covid 19 je účelné a hospodárné a zda naplňuje stanovené cíle.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále také „MPO“);

Agentura pro podnikání a inovace, Praha (dále také „API“);

Česká agentura na podporu obchodu, Praha (dále také „CzechTrade“).

Kontrolováno bylo období od roku 2015 do roku 2020, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Kontrola byla u kontrolovaných osob prováděna v době od srpna 2020 do ledna 2021.

Kolegium NKÚ na svém VII. jednání, které se konalo dne 19. dubna 2021,

schválilo usnesením č. 10/VII/2021

kontrolní závěr v tomto znění:

Podpora malých a středních podniků

4 090 mil. Kč

Peněžní prostředky
alokované ve vyhlášených
výzvách

2 316 mil. Kč

Peněžní prostředky ve
vydaných rozhodnutích
o poskytnutí dotace

902 mil. Kč

Peněžní prostředky skutečně
proplacené příjemcům
podpory

1 047

Počet projektů s vydaným
rozhodnutím o poskytnutí
dotace

1 promile

Podíl podpořených malých
a středních podniků v ČR

47 %

Podíl nákladů
na administraci a realizaci
interních projektů
CzechTrade

I. Shrnutí a vyhodnocení

Cílem kontroly bylo prověřit, zda poskytování a užití peněžních prostředků z operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (dále také „OPPIK“) určených na podporu malých a středních podnikatelů¹ na poradenství, marketing, vzdělávání a na opatření v souvislosti s nákazou Covid 19 je účelné, hospodárné a zda naplňuje stanovené cíle.

Ke dni ukončení kontroly podpořilo MPO na základě rozhodnutí o poskytnutí dotace celkem 1 047 projektů v celkovém objemu 2 316,1 mil. Kč, a to včetně 107 projektů realizovaných v souvislosti s onemocněním Covid 19 ve výši 490,8 mil. Kč.

Poskytování podpory z OPPIK na poradenství, marketing a vzdělávání malých a středních podnikatelů je problematické a není prokazatelné, jakou měrou podpora přispívá k plnění stanovených cílů.

MPO měřilo dosažení stanovených cílů podpory na ukazatelích zahrnujících všechny ekonomicky aktivní malé a střední podniky, z nichž podpořené podniky tvořily jen dílčí část. O podporu požádalo a následně ji čerpalo jen cca 1 promile z celkového počtu cca 1,1 milionu těchto podniků. MPO nebude schopno po ukončení realizace OPPIK na základě takto nastavených ukazatelů vyhodnotit přínosy poskytované podpory ani splnění stanovených cílů.

Na vývoj hodnot cílových ukazatelů, kterých má být dosaženo, nemá vliv jen poskytovaná podpora, ale i jiné ekonomické faktory. NKÚ zjistil, že některé hodnoty cílových ukazatelů rostly i bez přispění podpory (program podpory *Poradenství*) nebo naopak jejich hodnota i přes poskytovanou podporu klesala (program podpory *Marketing*).

MPO v podporované oblasti nesledovalo v době udržitelnosti přínosy podpořených projektů ve vztahu k plnění stanovených cílů podpory.

NKÚ vyhodnotil riziko nehospodárnosti u interních projektů zajišťovaných příspěvkovou organizací CzechTrade.

Výše uvedené celkové vyhodnocení vyplývá z následujících zjištění:

1. NKÚ na základě zjištěných skutečností konstatuje, že hodnoty výsledkových ukazatelů se vyvíjejí nezávisle na poskytnuté podpoře. Hodnocené ukazatele výsledku vycházejí z veškeré ekonomické aktivity malých a středních podniků (dále také „MSP“), ale podporu obdrželo pouze jedno promile z jejich celkového počtu. Není prokazatelné, zda a jak podpora naplnila stanovené cíle.
2. MPO připravovalo I. výzvu programu podpory *Poradenství* čtyři roky tak, že první projekty byly realizovány až v roce 2019 a proplaceno bylo jen 239 tis. Kč. Hodnoty ukazatelů výsledku programu podpory *Poradenství* rostly v letech 2015 až 2019 bez jakéhokoliv vlivu podpory

¹ Pojmy „malý a střední podnikatel“ a „malý a střední podnik“ jsou v kontextu podporované oblasti používány jako synonyma, obě formulace se objevují v různých dokumentech k OPPIK, obě formulace odkazují na definici malého a středního podniku dle přílohy č. 1 nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy o EU prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem.

poskytnuté z OPPIK. MPO nesledovalo skutečné využití poradenských služeb ani jejich dopad na podnikatelskou činnost.

3. MPO v programu podpory *Marketing* do ledna 2021 proplatilo 701 mil. Kč, avšak jeho ukazatel výsledku „*podíl exportu MSP k celkovým výkonům MSP*“ od roku 2015 soustavně klesal. Není prokazatelné, zda a jak podpora naplnila stanovený cíl, kterým je zvýšení exportu a mezinárodní expanze MSP.
4. Náklady na realizaci a administraci tzv. interních projektů v rámci programu podpory *Marketing*, kterými zajišťuje příjemce podpory CzechTrade zvýhodněné služby pro MSP, jsou vysoké a činí 47 % ze zatím vyčerpaných peněžních prostředků podpory. Vzhledem k opakovanému prodlužování doby realizace interních projektů upozorňuje NKÚ na riziko dalšího nárůstu podílu těchto nákladů v neprospěch samotné podpory MSP. To může vést k nehospodárnosti vynaložených peněžních prostředků. Dopad a přínosy poskytovaných služeb na jednotlivé MSP z hlediska jejich schopnosti rozvoje a expanze na zahraniční trhy MPO nesledovalo.
5. Pro program podpory *Školící střediska* stanovilo MPO výsledkový ukazatel s periodou vykazování 5 let. Na základě tohoto ukazatele nelze vyhodnocovat průběžně vývoj v podporované oblasti ani plnění cílů. MPO také nevhodně nastavilo způsob sledování vytíženosti školících středisek, v důsledku čehož nemůže vyhodnotit splnění cílů v oblasti vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů v podnikatelském sektoru.
6. Poskytování podpory z OPPIK na opatření související s nákazou Covid 19 bylo v době kontroly ve fázi vydávání rozhodnutí o poskytnutí dotace a postupného proplácení peněžních prostředků. Z nastavených indikátorů je však patrné, že MPO nebude po dokončení projektů schopno vyhodnotit naplnění účelu podpory.
7. API nevyhodnocovala údaje o efektivnosti programů podpory a MPO to po ní nepožadovalo.

II. Informace o kontrolované oblasti

OPPIK schválila vláda ČR usnesením ze dne 14. července 2014 č. 581². Programový dokument OPPIK byl schválen Evropskou komisí rozhodnutím C(2015) 3039 ze dne 29. dubna 2015.

OPPIK stanovuje strategii, na základě které bude přispívat ke *Strategii Unie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. Tato strategie je v souladu s ustanoveními obsaženými v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013³ (dále také „Obecné nařízení“) a s obsahem *Dohody o partnerství pro programové období 2014–2020*.

² Usnesení vlády ČR ze dne 14. července 2014 č. 581, k *Operačnímu programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost 2014–2020*.

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

OPPIK je financován z *Evropského fondu pro regionální rozvoj*. Pro OPPIK je vyčleněno celkem 4 331,063 mil. €, tj. v přepočtu cca 111 871,357 mil. Kč⁴. OPPIK tak v rámci *Dohody o partnerství pro programové období 2014–2020* představuje z hlediska finančního objemu třetí největší tematický operační program. OPPIK se skládá z pěti prioritních os. Alokace prioritní osy 2 OPPIK *Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních podniků* činí 892,130 mil. €, tj. 23 043,718 mil. Kč (20,6 % z celkové alokace OPPIK).

Podpora MSP v oblasti marketingu, poradenství a vzdělávání je v rámci OPPIK realizována v prioritní ose 2 prostřednictvím programů podpory *Marketing, Poradenství a Školící střediska*. Podpora MSP v souvislosti s nálezou Covid 19 poskytovaná z OPPIK je soustředěna do dvou výzev různých programů podpory, a to do výzvy V. programu podpory *Inovační vouchery* (prioritní osa 1 *Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace*) a do výzvy XII. programu podpory *Technologie* (prioritní osa 2).

Tabulka č. 1: Specifické cíle a programy podpory OPPIK podrobené kontrole NKÚ

Program podpory	Specifický cíl (dále také „SC“)	Alokace vyhlášených výzev (v mil. Kč)	Počet podpořených projektů s rozhodnutím o poskytnutí dotace (dále také „RoPD“)	Výše podpory dle RoPD (v mil. Kč)	Skutečně proplacené prostředky (v mil. Kč)
Poradenství	2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP	250	27	12,4	0,2
Marketing	2.2 Zvýšit internacionalizaci MSP	1 850	800	1 479,4	701
Školící střediska	2.4 Zvýšit kapacitu pro odborné vzdělávání MSP	1 380	113	333,5	172,5
Technologie – XII. výzva	2.1 Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP	560*	99	488,4	27,5
Inovační vouchery – V. výzva	1.2 Zvýšit intenzitu a účinnost spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích	50	8	2,4	0,4
Celkem		4 090	1 047	2 316,1	901,6

Zdroj: texty jednotlivých výzev programů podpory, programový dokument OPPIK, usnesení vlády ČR ze dne 9. února 2015 č. 87.

* V dokumentaci výzvy je uvedena plánovaná alokace 300 mil. Kč s možností navýšení.

Program podpory *Poradenství* realizuje specifický cíl 2.1. Jeho cílem je růst konkurenceschopnosti MSP prostřednictvím zvýšení počtu nových podnikatelských subjektů a nových podnikatelských záměrů zejména inovačního charakteru s vysokým potenciálem růstu, ale i na nižších hodnotových řetězcích, a podnikatelů ve službách s přínosem pro zaměstnanost. Poskytování služeb má být zaměřeno na začínající a rozvojové MSP s cílem

⁴ Přepočteno kurzem 25,83 CZK/EUR, kurz ECB pro únor 2021.

příspěť k rozvoji podnikatelských aktivit a zvýšit konkurenceschopnost MSP. Alokace programu podpory *Poradenství* činí 8 559 125 € (234 819 594 Kč)⁵.

Program podpory Marketing realizuje specifický cíl 2.2. Jeho cílem je rozvoj internacionalizace podnikání v oblasti sofistikovaných služeb a poradenství, dále podpora MSP orientující se na nové zdroje růstu na zahraničních trzích, posílení růstových motivací MSP, jejich schopnosti a marketingové připravenosti nacházet nové trhy mimo ČR (územně i produktově), vstupovat na ně a udržet se na nich a také podpora zapojování do mezinárodních programů, s čímž souvisí zvýšená schopnost mezinárodní expanze, rozšiřování exportní působnosti, výrobních a prodejních aktivit.

Z programu podpory **Marketing** jsou financovány mj. projekty určené pouze pro Agenturu pro podporu podnikání a investic CzechInvest (dále také „CzechInvest“) a agenturu CzechTrade, které jsou příspěvkovými organizacemi podřízenými MPO (dále také „interní projekty“). V rámci interních projektů získají CzechInvest a CzechTrade jako příjemci podpory peněžní prostředky, kterými dále zajišťují zvýhodněné služby pro MSP. CzechInvest poskytuje podporu zaměřenou na rozvoj start-upů, posílení jejich schopností a marketingové připravenosti vstupovat a udržet se na zahraničních trzích. CzechTrade poskytuje podporu formou zvýhodněné služby na účast MSP na zahraničních veletrzích a výstavách zaměřených na prioritní oblasti českého průmyslu, na oblast klíčových technologií a poskytuje zvýhodněné služby průmyslových a produktových designérů a podporu účastí na zahraničních výstavách a veletrzích zaměřených na propagaci designu.

Alokace programu podpory *Marketing* je 56 540 420 € (1 551 186 422,7 Kč)⁴. Dne 9. září 2020 byla nevyužitá část alokace ve výši 3 800 000 € (100 776 000 Kč⁶) převedena do operačního programu *Zaměstnanost 2014–2020* z důvodu jeho vyčerpání v souvislosti s poskytovanou podporou na opatření v rámci epidemie Covid 19⁷.

Program podpory Školící střediska realizuje specifický cíl 2.4. Cílem programu je rozvoj nové a využití stávající infrastruktury pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů v podnikatelském sektoru s možností využití této infrastruktury pro potřeby odborné přípravy v počátečním technickém vzdělávání, které spočívá v možnosti proškolení a seznámení se s rozvíjejícími se novými technologiemi, odbornostmi a procesy v daném oboru a novou legislativou související s podnikáním i s efektivním marketingem, který je nutnou součástí konkurenceschopnosti.

Alokace programu podpory *Školící střediska* byla původně 84 594 827 € (2 320 859 078,75 Kč)⁴. Od roku 2017 docházelo ke snižování alokace:

- Dne 7. června 2017 schválil Monitorovací výbor OPPIK snížení původní alokace na 29 094 827 € (765 630 373 Kč)⁸, a to z důvodu nízkého zájmu o podporu z programu *Školící střediska*. Částka ve výši 55,5 mil. € byla převedena do programu podpory *Nemovitosti* v SC 2.3 OPPIK.

⁵ Přepočteno z eur k datu schválení OPPIK Evropskou komisí. Kurz 29. dubna 2015 byl 27,435 CZK/EUR.

⁶ Přepočteno z eur k datu 9. září 2020, kurz měn byl 26,520 CZK/EUR.

⁷ NÁVRH ZMĚN OPERAČNÍHO PROGRAMU PODNIKÁNÍ A INOVACE PRO KONKURENCESCHOPNOST 2014–2020, MATERIÁL PRO EVROPSKOU KOMISI, pro zdůvodnění navržených změn OPPIK, srpen 2020; materiál schválen Monitorovacím výborem OPPIK 9. září 2020 po připomínkách Evropské komise.

⁸ Přepočteno z eur k datu 7. června 2017, kurz měn byl 26,315 CZK/EUR.

- Monitorovací výbor OPPIK dne 24. října 2019 schválil další snížení alokace programu podpory *Školící střediska*, a to na 18 794 827 € (481 053 597 Kč)⁹. Alokace ve výši 10,3 mil. € byla přesunuta do programu *Inovace* v SC 1.1 OPPIK. Důvodem této změny byl pokračující nízký zájem o program podpory *Školící střediska*.
- V souvislosti s opatřeními přijímanými v reakci na epidemii Covid 19 Monitorovací výbor OPPIK dne 9. dubna 2020 snížil alokaci o 10 057 000 € na 8 737 827 € (235 091 235 Kč)¹⁰. Odebraná alokace byla převedena do programu podpory *Expanze* v SC 1.1 OPPIK.
- Dále dne 9. září 2020 Monitorovací výbor OPPIK snížil alokaci o 410 000 € na 8 327 827 € (220 853 972 Kč)⁵. Odebraná alokace byla převedena do operačního programu *Zaměstnanost 2014–2020*.

Součástí programů podpory *Poradenství* a *Školící střediska* byly také tzv. ITI – integrované územní investice. Jejich využití je možné na základě čl. 36 Obecného nařízení a na základě *Strategie regionálního rozvoje ČR* v definovaných metropolitních oblastech, kterých je v ČR sedm (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Ústecko-chomutovská aglomerace, Olomoucká aglomerace a Hradecko-pardubická aglomerace). Výzvy ITI v programech podpory *Poradenství* a *Školící střediska* měly stejné podmínky a stejná pravidla jako standardní výzvy¹¹ s tím rozdílem, že projekty v rámci ITI jsou realizovány v dané metropolitní oblasti, která také dané projekty administruje.

XII. výzva **programu podpory *Technologie*** má za cíl podporovat růst a posilování konkurenceschopnosti MSP v oblasti produkce zdravotnických prostředků a osobních ochranných prostředků nebo likvidace infekčního odpadu pro přímý boj proti nákaze Covid 19.

V. výzva **programu podpory *Inovační vouchery*** má za cíl sdílení poznatků a know-how mezi podnikovou a výzkumnou sférou, které mohou podnikatelské subjekty využít v boji s nákazou Covid 19 ke zmírnění dopadu dalšího šíření a podporu vzniku preventivních opatření uplatnitelných na trhu.

III. Rozsah kontroly

Kontrolou byl prověřen systém poskytování a užití peněžních prostředků určených malým a středním podnikatelům na poradenství, marketing, vzdělávání a na opatření v souvislosti s nákazou Covid 19 z operačního programu *Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost*, a to s ohledem na hospodárnost, účelnost a na plnění stanovených cílů.

U MPO byl kontrole podroben postup MPO jako řídicího orgánu OPPIK při přípravě a poskytování podpory na marketing, poradenství a vzdělávání MSP prostřednictvím programů podpory *Poradenství*, *Marketing* a *Školící střediska*. U MPO bylo prověřeno poskytování podpory v rámci prioritní osy 2 OPPIK a jejích specifických cílů 2.1, 2.2 a 2.4. Prověřeno bylo rovněž poskytování podpory malým a středním podnikům v souvislosti

⁹ Přepočteno z eur k datu 24. října 2019, kurz měn byl 25,595 CZK/EUR.

¹⁰ Přepočteno z eur k datu 9. dubna 2020, kurz měn byl 26,905 CZK/EUR.

¹¹ Výzvy na národní úrovni bez regionálního zaměření.

s nálezou Covid 19 v rámci programu podpory *Technologie* (výzva XII.) a programu podpory *Inovační vouchery* (výzva V., vyhlášená v rámci prioritní osy 1 OPPIK).

Celkový kontrolovaný objem na úrovni systému činil u MPO 2 316 113 757 Kč. Zahrnoval výši přidělené podpory dle RoPD pro jednotlivé projekty financované z programů podpory *Poradenství, Marketing a Školící střediska*, z výzvy V. programu podpory *Inovační vouchery* a výzvy XII. programu podpory *Technologie* a u interních projektů programu podpory *Marketing* celkové způsobilé výdaje jednotlivých projektů.

U API byl kontrole podroben postup API jako zprostředkujícího subjektu OPPIK, který zejména zajišťoval první stupeň hodnocení projektů, kontrolu žádostí o platbu, kontrolu výběrových řízení, monitoring projektů v rámci realizace a doby udržitelnosti, kontrolu statusu MSP, kontrolu dodržování stanovených podmínek příjemci podpory a monitoring realizace programů podpory. Kontrole byl podroben postup API při administraci 40 projektů v celkovém finančním objemu 99 126 560 Kč, který zahrnoval celkovou výši proplacených peněžních prostředků v žádostech o platbu a celkovou výši požadovaných peněžních prostředků v žádostech o podporu u těch projektů, kterým nebyly dosud proplaceny peněžní prostředky.

U CzechTrade bylo kontrole podrobena čerpání peněžních prostředků na interní projekty z programu podpory *Marketing* určených MSP na účast na veletrzích, vyhodnocení přínosů jednotlivých akcí pro účastníky, postup agentury při zadávání veřejných zakázek a při administraci interních projektů. Kontrolovaný objem u CzechTrade činil 315 259 420 Kč, což představuje celkový objem finančních zdrojů interních projektů zkontrolovaných na úrovni systému dle RoPD.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

1. Neprokázaný přínos podpory pro malé a střední podnikatele

Pokrok realizace OPPIK, která má směřovat k plnění vytyčených cílů, je sledován pomocí ukazatelů¹². Pro jejich tvorbu a použití vydalo MMR metodický pokyn *Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020*, ve kterém doporučilo řídicím orgánům operačních programů, aby na úrovni specifických cílů/opatření/operací programů byly stanoveny výsledkové indikátory, které prokazují účinky daného projektu, resp. změnu/přínosy programu/*Dohody o partnerství pro programové období 2014–2020*. Indikátory mají měřit výsledek pomoci (intervencí) a jsou důležitým podkladem pro řízení programu po celou dobu jeho implementace.

¹² Článek č. 27 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006.

MPO sleduje přínosy podpory u SC 2.1, 2.2 a 2.4 pomocí statistických a souhrnných ukazatelů za celou ČR¹³, které vycházejí z veškeré ekonomické aktivity MSP. Vývoj hodnot těchto ukazatelů je ovlivněn nejen podporou poskytovanou v rámci uvedených specifických cílů, ale i jinou podporou a dalšími ekonomickými faktory. **MPO tak nemůže pomocí stanovených ukazatelů vyčíslit, jaký vliv měla podpora na plnění cílů a očekávaných přínosů**, tj. zda a v jakém rozsahu došlo vlivem podpory k posílení schopnosti MSP nacházet nové trhy a udržet se na nich, zda byla rozšířena jejich exportní působnost, zvýšen podíl exportu na výkonech a zvýšeny výrobní a prodejní aktivity.

Dle *Zprávy o vývoji podnikatelského prostředí v České republice v roce 2018*, kterou zpracovalo MPO, bylo v ČR celkem 1 152 735 MSP. Ve vztahu k celkovému počtu podpořených projektů, kterých bylo v dané oblasti 940, je patrné, že **podpořeno bylo necelé jedno promile MSP. Z této skutečnosti vyplývá, že na hodnotu ukazatelů sledovaných za celou ČR má podpora minimální vliv.**

2. MPO prostřednictvím programu podpory *Poradenství* podpořilo MSP v minimální míře, přesto sledované ukazatele rostly

Specifický cíl 2.1 *Zvýšit konkurenceschopnost začínajících a rozvojových MSP* je realizován prostřednictvím programu podpory *Poradenství*, z něhož bylo do doby ukončení kontroly podpořeno celkem 27 projektů a proplacená výše podpory činila 239 tis. Kč. MPO vyhlásilo první výzvu pro předkládání žádostí o podporu až v srpnu 2019, tj. až po čtyřech letech od schválení OPPIK.

Program podpory *Poradenství* je zaměřen na zlepšení dostupnosti poradenských služeb s očekávaným dopadem mimo jiné na vyšší využití tržních příležitostí podniků, posílení marketingové připravenosti nacházet nové trhy a udržet se na nich, rozšíření exportní působnosti a růst podílu exportu na celkových výkonech podniků. MPO sledovalo výsledky a přínosy programu podpory *Poradenství* pomocí statistických ukazatelů za celou ČR. **Hodnoty těchto ukazatelů, kterými jsou „přidaná hodnota MSP jako procento přidané hodnoty ČR“ a „míra přežití vzniklých podniků“, rostly v letech 2015 až 2019 bez jakéhokoliv vlivu poskytnuté podpory, protože první projekty příjemci podpory realizovali až v roce 2019.** O podporu projevovalo zájem pouze 27 žadatelů, na jejichž projekty v roce 2020 bylo čerpáno jen 239 tis. Kč. Je tedy evidentní, že podpora nemohla mít vliv na vývoj hodnot výsledkových ukazatelů.

MPO sledovalo na úrovni projektů přínosy programu podpory *Poradenství* pomocí ukazatele *„počet nabízených oblastí služeb dle projektového záměru“*. Jednalo se o získání potřebného know-how pro zahájení či rozšíření podnikatelské činnosti, zvýšení kvality a efektivity výroby, zvýšení manažerských a marketingových dovedností. Cílová hodnota ukazatele byla za každý projekt nastavena na hodnotu jedna, a to i v případě, že by projekt nabízel více služeb. Tento ukazatel je pro příjemce podpory závazný a MPO pomocí něj pouze sledovalo, zda podpořený podnik nabízí službu dle projektového záměru. **MPO ale nesledovalo skutečné využití služeb**

¹³ Ukazatele, které sleduje Český statistický úřad a Eurostat, využívá v některých případech MPO jako zdroj pro zprávy o vývoji podnikatelského prostředí za příslušné roky.

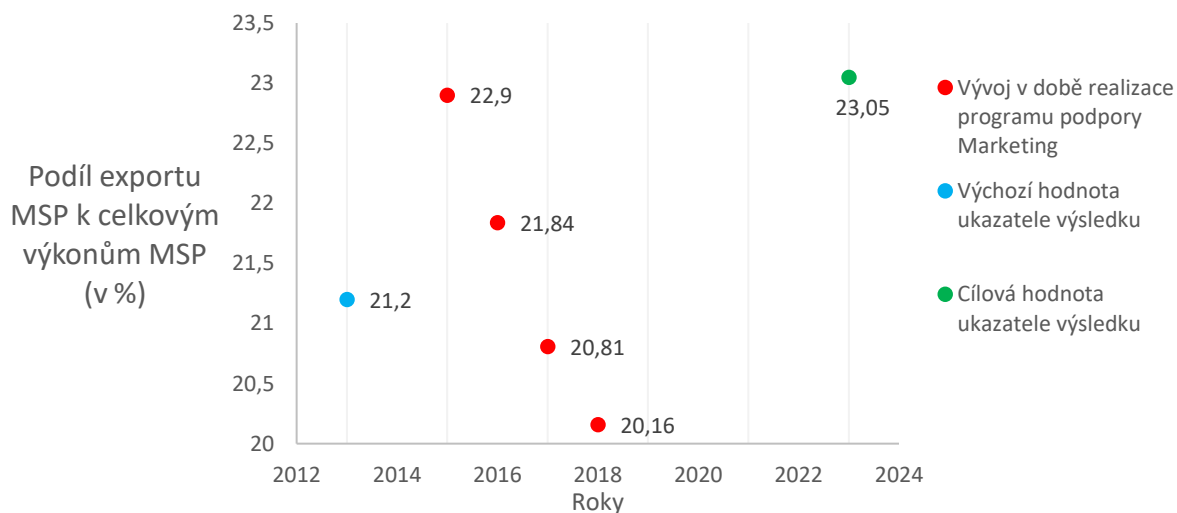
podpořených z programu podpory *Poradenství* ani dopad podpory na podnikatelskou činnost.

3. MPO prostřednictvím programu podpory *Marketing* vynaložilo 701 mil. Kč, přesto sledované ukazatele klesaly

Specifický cíl 2.2 *Zvýšit internacionalizaci MSP* je realizován prostřednictvím programu podpory *Marketing*. Realizace programu podpory *Marketing* začala v roce 2015. Do doby ukončení kontroly bylo podpořeno celkem 800 projektů a proplacená výše podpory činila 701 mil. Kč. Cílem programu je posílení růstových motivací MSP, jejich schopnosti a marketingové připravenosti nacházet nové trhy mimo ČR, vstupovat na ně a udržet se na nich včetně zapojení do mezinárodních programů. S tím souvisí zvýšená schopnost mezinárodní expanze, rozšiřování exportní působnosti, výrobních a prodejních kapacit.

Podpora poskytnutá malým a středním podnikům v rámci programu podpory *Marketing* zatím nepřinesla očekávané navýšení podílu exportu MSP vůči celkovým výkonům MSP. Tento podíl od roku 2015 i přes poskytovanou podporu klesal, a proto není zřejmé, zda tato podpora naplní svůj účel a přispěje ke splnění cíle programu, kterým je zvýšení exportu a mezinárodní expanze MSP. Výsledky programu podpory *Marketing* jsou sledovány výsledkovým ukazatelem, jehož vývoj je zobrazen v grafu č. 1.

Graf č. 1: Vývoj výsledkového ukazatele programu podpory *Marketing*¹⁴

Zdroj: výroční zpráva OPPIK za rok 2019; vlastní zpracování NKÚ.

MPO stanovilo na úrovni projektů ukazatele o počtu účastí MSP na veletrzích, počtu spoluprací MSP s designérem a o počtu služeb, které MSP využívají. Cílové hodnoty těchto ukazatelů jsou pro příjemce závazné. Pro hodnocení plnění cílů podpory projektů, kterými je zvýšení schopnosti mezinárodní expanze, rozšiřování exportu, výroby a prodeje podpořených podniků, ale závazné ukazatele MPO nestanovilo. MPO sice sleduje vývoz podpořených

¹⁴ Data pro roky 2019 a 2020 nebyla v době kontroly k dispozici.

podniků a jejich výkony v průběhu realizace projektu a následně po dobu pěti let¹⁵, ale jaký vliv měla poskytnutá podpora (např. účast na veletrzích) na vývoz a na výkony podniků, to MPO nehodnotilo. Stejně tak u interních projektů realizovaných prostřednictvím agentur CzechTrade a CzechInvest skutečný přínos zvýhodněných služeb, které tyto příspěvkové organizace poskytovaly, MPO nesledovalo. **MPO nebude moci pomocí nastavených ukazatelů vyhodnotit plnění cílů ani přínosy projektů podpořených z programu podpory Marketing.**

4. Interní projekty programu podpory Marketing

V rámci programu podpory Marketing byly pomocí dvou výzev k předkládání žádostí o podporu realizovány čtyři interní projekty, jejichž prostřednictvím dvě příspěvkové organizace MPO čerpaly prostředky programu na zajištění služeb pro MSP. CzechInvest pro MSP zajišťoval a hradil služby zaměřené na rozvoj start-upů, posílení jejich schopností a marketingové připravenosti vstupovat a udržet se na zahraničních trzích. CzechTrade zajišťoval a hradil služby pro účast MSP na zahraničních veletrzích a výstavách zaměřených na prioritní oblasti českého průmyslu, na oblast klíčových technologií a poskytoval zvýhodněné služby průmyslových a produktových designérů a podporu účastí na zahraničních výstavách a veletrzích zaměřených na propagaci designu. Projekty měly být ukončeny koncem roku 2018, ale jejich realizace byla nejprve prodloužena do konce roku 2020 a poté z důvodu situace související s epidemií Covid 19 byla realizace projektů prodloužena do konce roku 2022. NKÚ nehodnotil změny projektů z roku 2020, včetně změn rozpočtu a prodloužení projektů, neboť tyto změny byly provedeny na základě stále trvající epidemie Covid 19 ve světě a z ní plynoucích omezení, která se přímo dotýkají realizace těchto projektů.

CzechInvest realizuje od května 2016 projekt s názvem *Interní projekt Agentury CzechInvest pro podporu začínajících inovativních podnikatelů*. Cílem projektu je urychlení rozvoje podnikatelských aktivit inovativních MSP a získání zkušeností s podnikáním jak v ČR, tak na vyspělých zahraničních trzích, a to prostřednictvím specifických poradenských služeb mentorů, přenosu podnikatelského know-how, podpory komercializace produktu a transferu výsledků vývojových a inovačních aktivit. Je tak v souladu s cílem programu podpory Marketing. Celkové výdaje rozpočtu projektu činily 195,3 mil. Kč, z toho 141,2 mil. Kč činily výdaje za služby, které CzechInvest zajišťoval pro MSP a z podpory hradil. Celkem 54,1 mil. Kč, tj. **27,7 %, bylo vyčleněno na výdaje samotné agentury CzechInvest na zajištění realizace projektu**. Informace o projektu CzechInvestu jsou čerpány z podkladů předaných Ministerstvem průmyslu a obchodu.

CzechTrade realizuje od dubna 2016 celkem tři interní projekty, a to projekt **NOVUMM**, zaměřený na vstup MSP na zahraniční trhy prostřednictvím zajištění jejich účasti na zahraničních veletrzích a výstavách, **NOVUMM KET**, zaměřený na stejnou oblast se specializací na nové technologie¹⁶, a projekt **Design pro konkurenceschopnost**, zaměřený na spolupráci s designérem a propagaci designu v zahraničí prostřednictvím účasti na veletrzích, výstavách apod. Celkové výdaje těchto tří projektů činily 315,3 mil. Kč, z toho 196,1 mil. Kč činily výdaje za služby, které CzechTrade zajišťoval pro MSP, a 119,2 mil. Kč, tj. 38 %, bylo vyčleněno pro

¹⁵ V případě IV. výzvy tři roky.

¹⁶ Jedná se zejména o: fotoniku, mikroelektroniku, nanoelektroniku, nanotechnologie, pokročilé materiály, průmyslovou biotechnologii a pokročilé výrobní technologie.

výdaje samotné agentury CzechTrade na zajišťování realizace projektů. **Skutečné čerpání do 31. prosince 2019 ukazuje, že výdaje agentury CzechTrade na zajištění realizace těchto tří projektů dosahují v průměru 47 % jejich celkových výdajů.**

- Rozpočet výdajů projektu **NOVUMM** v celkové výši 190,3 mil. Kč uvažoval s výdaji ve výši 120 mil. Kč za služby určené pro MSP a s výdaji ve výši 70,3 mil. Kč (37 %) na zajištění administrace a realizace projektu (mzdy, cestovné, společný stánek, režijní náklady CzechTrade). Skutečný podíl výdajů na administraci a realizaci projektu k datu 31. prosince 2019 byl ještě vyšší, činil 37,6 mil. Kč, tj. 46,2 % z celkových vyčerpaných prostředků na projekt.
- Rozpočet výdajů projektu **NOVUMM KET** v celkové výši 97,9 mil. Kč (po změnách) uvažoval s výdaji ve výši 57,8 mil. Kč za služby určené pro MSP a s výdaji ve výši 40,1 mil. Kč (41 %) na zajištění administrace a realizace projektu (mzdy, cestovné, společný stánek, režijní náklady CzechTrade). Skutečný podíl výdajů na administraci a realizaci projektu k 31. prosinci 2019 byl ještě vyšší, činil 21,6 mil. Kč, což bylo 53 % z celkových vyčerpaných prostředků na projekt. Vyšší náklady oproti plánovaným jsou v oblasti realizace společných českých expozic a ve mzdách realizačního týmu. Náklady na zajištění podpory z projektu NOVUMM KET tak byly vyšší než samotná podpora směřující k MSP.
- Rozpočet výdajů projektu **Design pro konkurenceschopnost** v celkové výši 27 mil. Kč uvažoval s výdaji ve výši 17,6 mil. Kč za služby určené pro MSP a s výdaji ve výši 9,4 mil. Kč (35 %) na zajištění administrace a realizace projektu (mzdy, cestovné, společný stánek, režijní náklady CzechTrade). Skutečný podíl výdajů na administraci a realizaci projektu k 31. prosinci 2019 byl ještě vyšší, činil 5,7 mil. Kč, což bylo 41 % z celkových vyčerpaných prostředků na projekt. Vyšší náklady oproti plánovaným jsou ve výdajích na členy pracovního týmu.

Při posuzování hospodárnosti rozpočtu v rámci hodnocení interních projektů před jejich schválením hodnotitelé MPO již v roce 2016 konstatovali, že náklady na jejich administraci a realizaci jsou vysoké. To se potvrdilo i výše uvedeným skutečným čerpáním těchto nákladů, které je v poměru k přímé podpoře MSP vyšší než původně plánované. Další prodlužování doby realizace projektů tak může vést k nevhodnému nakládání s peněžními prostředky.

Stav realizace interních projektů sledovalo MPO pomocí zpráv z realizace projektu, které CzechInvest a CzechTrade pravidelně podávaly s žádostí o platbu v intervalu 6 měsíců. Ve zprávách jsou informace o vývoji indikátorů povinných k naplnění a informace o konaných výstavách a veletrzích. Současně CzechInvest a CzechTrade předávají MPO *evidenci konečných uživatelů*, ve které je uveden seznam podpořených firem a akce, kterých se zúčastnily. **Dopad a přínosy poskytovaných služeb na jednotlivé MSP z hlediska jejich schopnosti rozvoje a expanze na zahraniční trhy MPO nesledovalo.**

V oblasti administrace a veřejných zakázek interních projektů realizovaných agenturou CzechTrade nezjistil NKÚ porušení právních předpisů.

5. Podpora školicích středisek bez vyhodnotitelného přínosu

Specifický cíl 2.4 Zvýšit kapacitu pro odborné vzdělávání MSP je realizován prostřednictvím programu podpory *Školicí střediska*. Realizace programu podpory začala v roce 2015. Do doby ukončení kontroly bylo podpořeno 113 projektů a proplacená výše podpory činila

172,5 mil. Kč. Z důvodu nízkého zájmu o podporu převedlo MPO postupně 90 % z původní alokace ve výši 2 320,9 mil. Kč do jiných programů podpory OPPIK. Podnikatelé podle MPO preferovali investice do jiné infrastruktury než vzdělávací a také téměř 30 % žádostí o podporu bylo vyřazeno z důvodu existence školicí kapacity, kterou mohl žadatel využít.

Cílem programu podpory *Školící střediska* je rozvoj nové a využití stávající infrastruktury pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů v podnikatelském sektoru s možností využití této infrastruktury pro potřeby odborné přípravy v počátečním technickém vzdělávání včetně proškolení a seznámení se s rozvíjejícími se novými technologiemi, odbornostmi a procesy v daném oboru a novou legislativou související s podnikáním i s efektivním marketingem.

Pro hodnocení **specifického cíle 2.4** stanovilo MPO ukazatele „*podíl účastníků kurzů dalšího odborného vzdělávání na celkovém počtu zaměstnaných osob u malých podniků*“ a „*podíl účastníků kurzů dalšího odborného vzdělávání na celkovém počtu zaměstnaných osob u středních podniků*“. V listopadu 2017 MPO zvýšilo cílové hodnoty těchto ukazatelů pro rok 2023 ze 48 % na 81 % u malých podniků a z 62 % na 85 % u středních podniků. Důvodem byla skutečnost, že původní hodnoty vycházely z metodiky ČSÚ, resp. Evropské komise, a jím uskutečněného průzkumu z roku 2010 prováděného v pětiletých intervalech. Následný průzkum z roku 2015 byl proveden podle nové metodiky¹⁷ a ukázal, že cílové hodnoty ukazatelů byly výrazně překročeny již v roce 2015, a tudíž MPO cílové hodnoty v průběhu realizace OPPIK navýšilo.

Tento průzkum rovněž ukázal, že převážná část školení probíhala v podnicích pouze z důvodu uvedených v právních předpisech. Nová metodika tak umožnila odlišit povinné vzdělávací aktivity vyžadované právními předpisy a vzdělávací aktivity vyplývající ze strategie daného podniku. MPO ale nevyužilo možnosti ke zpřesnění daných ukazatelů „*podíl účastníků kurzů dalšího odborného vzdělávání na celkovém počtu zaměstnaných osob u malých podniků*“ a „*podíl účastníků kurzů dalšího odborného vzdělávání na celkovém počtu zaměstnaných osob u středních podniků*“. Vzhledem k tomu, že specifický cíl 2.4 včetně programu podpory *Školící střediska* je zaměřen na podporu infrastruktury pro odborné vzdělávání a zvyšování kvalifikace pracovníků, jsou uvedené ukazatele pro hodnocení cíle nevhodné a **MPO pomocí nich nebude schopno řádně vyhodnotit přínosy podpory v oblasti vzdělávání u malých a středních podniků. Navíc tyto ukazatele mají pětiletý interval sledování a MPO by je k hodnocení přínosů mohlo použít nejdříve v roce 2026.**

MPO stanovilo pro příjemce podpory z programu *Školící střediska* závazný ukazatel „*nové kapacity pro školení a odborné vzdělávání*“ a ukazatel „*celkový počet účastníků*“, který nebyl stanoven jako povinný k naplnění, ale byl posuzován při výběru projektů. Podmínkou poskytnutí peněžních prostředků z programu podpory *Školící střediska* byla povinnost příjemce podpory využívat středisko pro školení po dobu 5 let¹⁸ od ukončení realizace projektu. Příjemce podpory byl povinen středisko využívat po dobu odpovídající 30 % z celkových pracovních dnů, přičemž kapacita školicího střediska měla být naplněna alespoň z 50 % a čistá doba školení měla trvat alespoň 3 hodiny (180 minut)¹⁸. **MPO nesledovalo, zda jsou podpořená školící střediska dostatečně využita ke stanovenému účelu, a to i přesto, že**

¹⁷ Vzdělávání zaměstnaných osob – 2015, analýza a výsledky šetření CVTS 5, čj. 3019/2017-63, ČSÚ.

¹⁸ Ve výzvě III je doba udržitelnosti 3 roky. Za vytížený den se počítá takový, kdy je kapacita školicího střediska naplněna alespoň z 30 % a čistá doba školení je alespoň 3 hodiny (tj. 180 minut).

nesplnění podmínky využití školicích středisek mělo vést k vrácení poskytnuté podpory. Teprve v době kontroly NKÚ, tj. po pěti letech běhu programu podpory, zavedlo MPO jako korekci nevhodně nastaveného ukazatele povinnost pro příjemce podpory vyplňovat speciální tabulku pro sledování vytíženosti školicích středisek. Tato tabulka by měla být předávána společně se zprávami o udržitelnosti.

6. Podpora MSP v souvislosti se situací pandemie Covid 19 bez vyhodnotitelného přínosu

V reakci na vypuknutí pandemie onemocnění Covid 19 a s tím související omezení ekonomiky připravilo MPO v rámci OPPIK, resp. programů podpory **Technologie a Inovační vouchery**, dvě výzvy (XII. a V.), které svým zaměřením mají napomoci k řešení problematiky pandemie. V rámci obou výzev bylo podpořeno celkem 107 projektů v celkové výši 490,8 mil. Kč, přičemž k 11. lednu 2021 bylo proplaceno 27,9 mil. Kč.

Cílem XII. výzvy programu podpory **Technologie** je podpora růstu a posilování konkurenceschopnosti MSP v oblasti produkce pro přímý boj proti koronavirové infekci. Podporovány jsou projekty, jejichž výsledkem je produkce materiálů, technologií a produktů z oblasti zdravotnických prostředků a prostředků osobní ochrany nebo likvidace infekčního odpadu pro přímý boj proti dalšímu šíření koronavirové infekce, a to dle stanoveného *seznamu osobních ochranných prostředků a zdravotnických prostředků*, který tvoří přílohu výzvy. Tento seznam stanovilo MPO společně s Ministerstvem zdravotnictví.

Cílem V. výzvy programu podpory **Inovační vouchery** je sdílení poznatků a know-how mezi podnikovou a výzkumnou sférou, které mohou podnikatelské subjekty využít pro boj proti koronavirové infekci, z toho vyplývajících opatření na zmírnění dopadů dalšího šíření epidemie a pro podporu vzniku preventivních opatření uplatnitelných na trhu. Podporovanými aktivitami jsou mj. nákupy poradenských, expertních a podpůrných služeb v oblasti inovací od organizací pro výzkum a šíření znalostí nebo akreditovaných laboratoří se zaměřením na přístroje a pomůcky pro péči o nemocné osoby závislé na pečovatelské pomoci, ochranné prostředky pro pracovníky ve zdravotnictví a pro veřejnost, léčiva a léčivé prostředky určené pro prevenci a zlepšení stavu či léčbu apod.

Cíle těchto výzev jsou na úrovni projektů sledovány následujícími indikátory:

Tabulka č. 2: Indikátory „covidových“ výzev

Indikátory	Výzva XII. programu podpory Technologie	Výzva V. programu podpory Inovační vouchery
povinné k naplnění	<ul style="list-style-type: none"> Počet instalovaných technologií 	<ul style="list-style-type: none"> Inovační vouchery
povinné k výběru	<ul style="list-style-type: none"> Přidaná hodnota MSP Zvýšení zaměstnanosti v podporovaných podnicích Počet nově vytvořených pracovních míst – ženy 	<ul style="list-style-type: none"> Počet podniků spolupracujících s výzkumnými institucemi

Zdroj: dokumentace programů podpory *Technologie a Inovační vouchery*.

MPO pomocí indikátoru povinného k naplnění sledovalo v XII. výzvě programu podpory *Technologie* pouze informaci, zda došlo k pořízení technologie pro splnění cílů výzvy. Cíl výzvy, kterým má být produkce materiálů, technologií a produktů z oblasti zdravotnických prostředků a prostředků osobní ochrany nebo likvidace infekčního odpadu, tedy množství materiálu vyprodukovaného s využitím poskytnuté podpory, MPO žádným ukazatelem nesledovalo. **MPO tak nebude schopno vyhodnotit, zda poskytnutá podpora měla pozitivní vliv na produkci v podporované oblasti a zda splnila stanovený účel.**

U výzvy V. programu podpory *Inovační vouchery* MPO pouze sledovalo naplnění podmínky podpory, tedy spolupráci firem s výzkumnými institucemi a počet nakoupených služeb od organizací specializujících se na výzkum. **Skutečné využití sdílených poznatků a know-how mezi podnikatelskou a výzkumnou sférou v souladu s cílem podpory, kterým je využití sdílených poznatků a know-how mezi podnikovou a výzkumnou sférou na trhu, MPO pomocí žádného indikátoru nesledovalo. MPO tak nebude schopno vyhodnotit, zda podpora v rámci V. výzvy naplnila svůj účel.**

7. Úloha Agentury pro podnikání a inovace při monitoringu a hodnocení přínosů programů podpory

V rámci povinností delegovaných na API jako zprostředkující subjekt opatřením ministra průmyslu a obchodu č. 18/2016 má API monitorovat realizaci jednotlivých programů podpory/projektů ve své působnosti, shromažďovat a vyhodnocovat údaje o efektivnosti těchto programů podpory/projektů a předávat údaje v podkladech z monitorování řídicímu orgánu dle instrukcí. Dále má API připravovat podklady pro monitoring a hodnocení dle instrukcí řídicího orgánu, zejména pro výroční zprávy a evaluace realizované řídicím orgánem.

NKÚ zjistil, že API monitorovala realizaci jednotlivých programů podpory/projektů ve své působnosti pomocí zpráv z realizace a zpráv o udržitelnosti projektů, zajišťovala zejména to, aby zprávy z realizace a zprávy o udržitelnosti projektů podávali příjemci podpory v předepsaných termínech, a zajišťovala také správnost obsahu zpráv, zejména pak správnost hodnot naplnění uváděných u jednotlivých indikátorů. Pro potřeby vyhodnocení přínosů projektů jsou ve zprávách o realizaci a udržitelnosti projektů uváděny pouze údaje o naplnění jednotlivých indikátorů.

Údaje o efektivnosti programů podpory/projektů sledovala API na úrovni čerpání peněžních prostředků příjemci podpory, vlastní vyhodnocení údajů o efektivnosti programů podpory/projektů pak dále neprováděla, přestože to má svěřeno v rámci delegovaných povinností jako zprostředkující subjekt. API nesledovala ani vliv dotací na zlepšení ekonomických ukazatelů podpořených podniků.

Seznam zkratk

API	Agentura pro podnikání a inovace
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
CVTS	Continuing Vocational Training Survey
CzechInvest	Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest
CzechTrade	Česká agentura na podporu obchodu
ECB	Evropská centrální banka
EU	Evropská unie
interní projekty	projekty, které realizují agentury CzechInvest a CzechTrade v rámci programu podpory <i>Marketing</i>
ITI	integrované územní investice (z anglického Integrated Territorial Investments)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	malé a střední podniky
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
Obecné nařízení	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013
OPPIK	operační program <i>Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost</i>
RoPD	rozhodnutí o poskytnutí dotace
SC	specifický cíl